

СЕРГЕЙ Григорьевичын илышыж гыч, документлан энгертен, ик изи илыш йыжынже нерген возаш кумылем лекте. Палемдем: манеш-манеш почеш огыл, а Волжский районын административныйн загс пӧлкаште кычал мумо документ негызеш.

А чылажат тыглайрак сынан сомыл гыч тунгале. Кугу Отечественный сар жапыште фронтеш йомшо воин-влакын лумыштым "Шарнымаш книгаш" пурташ икмыняр земляк-влакын (Нурму-чаш Шайра ял) шочмо ийыштым рашемдаш кулын. Тидым ышташ загсыш миен савырнаш да архивым ончалаш ушешем возо. Вуйлатыше Г.А.Полони-на мыйым порын вашлие.

Кидышкем 1914 ийыште шуктен шогымо метрический книгаг налым. Тудым Сотнур черке виктарен шоген (тыге 1922 ий марте лийын), садланак кора, очни, тудым калыкыште черке (церковный) книга маныныт. Книга кум ужашан. Икмыштыже икшыве-влакын могай числаште шочмыштым, тынеш пуртымо кечыштым серыме, тыгак лумым пуымо нерген возымо. Кокымшыштыжо венчаялттым регистрироватлыме, кумшо книгаште колышо-влак нерген возымо.

Шочшо-влакым возымаште рвезе да удыр чотым посна ончыктым. Пӧртен йоча чотым серымаште 151-ше номер йымалан 1914 ий 28 сентябрьыште

— Уке, — вашештыш тудо. Йодмем почеш варажым изаж да ачаж нерген шарналтен каласкалаш тунгале.

— Ион — ачамын икымше ватыжын эргыже. Тудын аваже, Анна Алексеевна, самырык улмыж годымак илыш дене чеверласен. Шочынжо Кокласола (Данилкино) ялыште, кызытсе Громов-влак тукым гыч лийын. Ион Сотнур шымыаш школышто шинчымашым нӧлтен, турлӧ пашаш коштын. 1938 ийыште Совет Арми радамаш налын. Житомир олаште служитлен. Совет-финн сарыште лийын. 1940 ий декабрьыште демобилизоватлалтын. Варажым колхозышто тыршен. Комсомол радамаште шоген. 1941 ий декабрь гыч 1942 ий январь марте Юл энгер воктене оборонительный рубежым чонгымаште тыршен. Тиде ийынак январьыште фронтеш каяш повесткым кучыктеныт. Сарыш лектын кайымыж годым тудо каласен: "Совет эл верч, Сталин верч, шунгалт пурен кайымешкем, фашист-влак ваштареш кредалаш тунгалам". Чуваш республикысе Канаш станцийыште частым чумыренит да фронтеш колтеныт. Тышечынак Ионын "фронтеш каена" манын увертарен возымо письмаже икымше да пыртатыш лийын.

Оборона министерствын рудо архивше гыч колтымо кагазыште возымо: "Рядовой Степанов Ион Степанович,



## С.Г. ЧАВАЙН — КРЕСАЧА

МАРИЙ калыкын эн пагалыме писательже С.Г.Чавайн нерген ятыр возымо да эше ятыр сераш тунгалыт. Тидыже тыгак лийшаш, вет тудо шочмо-кушмо элжым, калыкшым уло шӱм-чонжо дене йӧратен, пиалан да волгыдо ончыкылык верч тургыжланен. Марий литературым, культурым, искусствым да йылмым виянден колтымаште тудын надырже моткоч кугу.

шочшо да 5 октябрьште тынеш пуртымо Ион лумым пуымо йочам серыме. Ты лум икшывылан святой Ион лумеш пуалтын. Святой Ионым шарныме кече православный черке календарь почеш 5 октябрьште (у стиль дене 18 октябрьште) палемдалтеш. Тунам вет тугай жап лийын: йоча-влак лумым тынеш пуртымо годым черкыште пуэныт. Метрика книгаште Ионын ачаж ден аваж нерген палемдыме: "Дер. Шарибоксад, запасной солдат Степан Александров и законная жена В.Алексеева, оба православные".

Ты книгаштак "Звание, имя, отчество и фамилия восприемников" графаште вашмут тыгай: "Учитель земского училища Сергей Григорьевич Григорьев и заштатного псаломщика Никанора Александрова Троицкого дочь девица Клавдия".

"Кто совершил таинство крещения" иодышлан вашмут тыгай: "Священник Михаил Сидоров и псаломщик Петр Грачев". Тышеч раш: Сергей Григорьевич Чавайн Шарибоксадыште пагалыме да жаплыме туныктышо лийын. Ожнат да кызытат православный вералан ушаныше ег кум ден кума лияш, шочшылан кресава ден кресача лияш, пайрем годым пырля йуаш-кочкаш, неле пагытыште икте-весеылан кумылын полшаш эн лишыл да пагалыме еным ужеш.

Шарибоксад школышто С.Г.Чавайнын туныктышылан ыштымыжым чыланат палат да порын шарнат, но тудын кресача да кум улмыжым ялыште шагалынже шинчат.

Теве Ионын шольыжо (вес вате деч шочшо) Иванымак налаш. Иван Степанович Степанов туныктышо лийын. Тудым Сотнур да Шайра кундемаште сайын палат. Ме тудын дене пырля Сотнур школышто тунемынна, комсомол да партий пашаштат пырля тыршенна, туныктымо пашаштат ик жапыштак лийынна. Ачаж ден аважымат сайын паленам. Кб шинчен нунын илымышт годым С.Г.Чавайн нерген раш да радамын йодышт налаш?

— Палет, Ион изатын кресачаже С.Г.Чавайн лийын? — йодым мый икана вашлиймына годым Иван Степанович деч.

1914 г. р., уроженец дер. Шарибоксад, призван Сотнурским РВК в январе 1942 г. Пропал без вести в феврале 1942 г." Тиде письма Волжск олан да районуын "Шарнымаш книга" ямдылыме паша шотышто комиссийышке толын.

Чаманен гына каласаш возеш: Ионын да моло ешын фотосуретштат кодын огыл. Чылажат 1951 ийысе кугу пожар годым йулен пытен.

Мучашлан Иван Степанович ачаж нерген каласкалыш.

— Ачам, Александров Степан Александрович, 1888 ийыште шочын. С.Г.Чавайн дене иктангаш улыт. Шочмо ялысе школышто кок классым тунем пытарен. Путьнь илышыже ял озанлык дене кылдалтын. Импералистический да граждан сар-влакын участникше лийын, чапаевский дивизийыште служитлен. 1933 ийыште колхозыш пурен. Тушка озанлыкын лумжб "Илянур" лийын, чодыра илем лум дене. Варажым колхоз Ленин лумым нумалын. Пашаште ударник лийын, "За доблестный труд в годы Великой Отечественной войны 1941 — 1945 г.г." медаль дене палемдалтын.

С.Г.Чавайнын кумжо Александров Степан Александрович 1964 ийыште илыш дене чеверласен.

Пытартышлан эше ик йодышым рашемдаш кумыл лекте. Шукерте огыл книга кевытыште Э.Г.Чавайнын "С.В.Чавайн. Фото, документ да шарнымаш-влак. Туныктышылан пособий" альбом-книгам налым. Ойлыманат огыл, лудшо-влак паша чепле полек. Но икте кумылым волтыш. 7-ше странициште возымо: "С.Г.Чавайн туныктымо пашалан 20 ийым пуэн. Учительский семинарийым пытарымеке, ончыч Петъяльский начальный училищым вуйлатен, вара Сотнур селасе двухклассный, Руш Шайра школышто, Шарибоксад училищыште 1915 ий марте учительлан шоген..."

Умылтарем: Руш Шайра ден Шарибоксад — ик ялак. Марла — Руш Шайра, рушлаже — Шарибоксад. Тугеже "С.Г.Чавайн Шарибоксад училищыште тыршен" манын возыман докан. Кугу писательын илыш корныжым, творческий да мер пашажым шымлыше шанче пашаенлан чылажымат тичмашын рашемден пуаш тыршыман.

**В.МИЛОВИДОВ.**